

DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCES OF STUDENTS OF MILITARY EDUCATION ON THE BASIS OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES

Egamberdiyev Ilhomjon Yigitaliyevich

Teacher of Military Education Faculty of Tashkent State Pedagogical University named after Nizami

Annotation: Today, the prestige and position of any country on the world stage is measured by its military and economic potential, as well as the level of public awareness of information and communication systems. Therefore, today it is important to systematically transfer knowledge about modern technologies and information communications in all areas, including pre-service military education. In this article, the author discusses in detail the reforms and analysis of the development of professional competencies of students of pre-service military education on the basis of information and communication technologies.

Keywords: Pre-Service Military Training, Communications, Army, Armed Forces, Cabinet Decision, Etc

CHAQIRIQQACHA HARBIY TA'LIM YO'NALISHI TALABALARINING AXBOROT KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA KASBIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH

Egamberdiyev Ilxomjon Yigitaliyevich

Nizomiy nomidagi Toshkent Davlat pedagogika universiteti Harbiy ta'lim fakulteti o'qituvchisi

Annotatsiya. Bugun dunyo sahnida har bir davlatning obro' va mavqeyi uning harbiy-iqtisodiy salohiyati, shuningdek aholining axborot kommunikatsiya tizimlaridan xabardorlik darajasi bilan o'lchanadi. Shu boisdan bugun barcha sohalarda, shu o'rinda Chaqiriqqacha harbiy ta'lim yo'nalishida ham zamonaviy texnologiyalar va axborot kommunikatsiyalari haqidagi bilimlarni tizimli berib boorish dolzarb masala kasb etadi. Ushbu maqolada muallif Chaqiriqqacha harbiy ta'lim yo'nalishi talabalarining axborot kommunikatsiya texnologiyalari asosida kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish borasidagi islohotlar va tahlillar haqida batafsil to'xtalib o'tadi.

Kalit so'zlar: chaqiriqqa qadar harbiy tayyorlash, kommunikatsiyalar, armiya, Qurolli kuchlar, Vazirlar Mahkamasi qarori va h.k.

Armiyamizning bo'lg'usi askar va ofitserlarini chaqiriqqacha bo'lgan davrda tayyorlashning o'rni va ahamiyatini, ularning mazkur mashaqqatli kasbni tanlashga ongli yondashishi naqadar muhim ekanini bugun alohida ta'kidlab o'tirishning hojati yo'q, albatta. Ta'lim jarayoniga yangi axborot – kommunikatsiya va pedagogik texnologiyalarni, elektron darsliklar, multimedia vositalarini keng joriy etish orqali mamlakatimiz maktablarida kasb-xunar kollejlari litsey va oliy o'quv yurtlarida o'qitish sifatini tubdan yaxshilash, ta'lim muassasalarining o'quv- laboratoriya bazasini zamonaviy turidagi o'quv va laboratoriya uskunalari, kompyuter texnikasi bilan mustahkamlash, shuningdek, o'qituvchilar va murabbiylar mehnatini moddiy hamda ma'naviy rag'batlantirish bo'yicha samarali tizimni yanada rivojlantirishdan iborat. Zamonaviy axborot va kommunikatsiya texnologiyalari raqamli va keng formatli telikommunikatsiya aloqa vositalari hamda internet tizimini yanada rivojlantirish, ularni har bir oila hayotiga joriy etish va keng o'zlashtirish bugungi kundagi eng dolzarb mavzulardan biriga aylanmoqda.

O'zbekiston Respublikasining Qurolli Kuchlarida olib borilayotgan islohotlarni davom ettirib, davlatimiz rahbari Sh. Mirziyoyev: «Ko'zlangan strategik maqsadlarga yetishishda va ulami hayotga to'liq tatbiq etishda har tomonlama va puxta tayyorlangan, o'z Vataniga sodiq, yuksak tajribali harbiy kadrlarni tarbiyalash, davlat tomonidan ularning ijtimoiy himoyasini kafolatlash hal qiluvchi va asosiy omildir. Shu bois respublikaning hamma o'quv muassasalarida vatanparvarlik tarbiyasi to'g'risidagi fanlarni tatbiq qilish va kuchaytirish

bo'yicha amaliy ishlar boshlandi» deya ta'kidlab o'tdi. Yoshlaiga harbiy ta'lim berishda ularga qo'shinlarning o'quv-jangovar faoliyatida bajariladigan mashqlar, harakatlar va amallarni harbiy qismlardagiga mumkin qadar yaqinlashtirilgan holda o'rgatish nazarda tutiladi. Bu mashqlarni ko'p marotaba takrorlash natijasida yoshlarda zamiriy harbiy bilim va ko'nikma yuzaga keladi. Tinchlik va harbiy davrda aholi va hududlarni favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish sohasida davlat siyosatini amalga oshirish, me'yoriy-huquqiy hujjatlarni ishlab chiqish va amalga oshirish; respublika hududidagi mumkin bo'lgan favqulodda vaziyatlarni prognozlashtirish, ularning ijtimoiy-iqtisodiy oqibatlarini baholash; favqulodda vaziyatlarning oldini olishga, odamlar xavfsizligini ta'minlashga, xavfli texnologiyalar va ishlab chiqarishlarning tavakkalchiligini pasaytirishga, iqtisodiyot tarmoqlari va boshqa tashkilotlar faoliyat ko'rsatishining barqarorligini oshirishga qaratilgan maqsadli va kompleks ilmiy-texnik dasturlarni ishlab chiqish va amalga oshirish; boshqaruv organlari va favqulodda vaziyatlarning oldini olish, ularni bartaraf etish uchun mo'ljallangan kuch va vositalarning doimiy tayyorligini ta'minlash; aholi va hududlarni favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish sohasidagi axborotlarni yig'ish, ishlab chiqish, ayirboshlash va berish; aholini, boshqaruv organlarining mansabdor shaxslarini, FYDT kuchlari va vositalarini favqulodda vaziyatlarda harakat qilishga tayyorlash; favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish uchun moliyaviy va moddiy resurslar zaxiralarini yaratish; aholi va hududlarni favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish sohasida davlat ekspertizasi, nazorati va tekshiruvini amalga oshirish; favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish harbiy sohaning birlamchi vazifalaridan biridir.

Armiya davlat mexanizmlaridan biri bo'lib, ko'p tomonlama davlatning taqdirini, ichki barqarorligini, hozirgi zamondagi o'rni va rolini belgilaydi. Qurolli Kuchlar davlat hududiy yaxlitligini va uning fuqorolarini tinch hayotini ta'minlaydi. Harbiy sohadagi islohatlar shart-sharoitlarida Qurolli Kuchlar yangi sifat kasb etmoqda. Armiyamizda tuzilmaviy o'zgarishlar o'tkazilib, harbiy doktrina mudofaa yo'nalishiga va uning rivojlanishi sifat va aqliy ustuvorliklar asosida shakllantirishga qaratilgan. Shu munosabat bilan bugun har bir Vatanimiz jangchisidan aniq ish, yuksak vatanparvarlik tuyg'usi, o'zining jangchilik burchini vijdonan bajarishini va shaxsiy ma'suliyat talab etiladi. Jangovar shaylikni yuqori darajada ushlab turish, jangchilik mahoratni takomillashtirish, tartib va intizomni mustahkamlash har bir askarning mamlakat mudofaa qudratini ta'minlashdagi ulushi hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari oldidagi yuksak va ma'suliyatli vazifalarni sog'lom, jismonan baquvvat va chidamli, aqlan shakllangan, yuksak ma'naviy-jangovar sifatlarga ega, Vatan himoyasi yo'lida vatanparvarlik va fuqaroviy burchini bajarishga tayyor kishigina uddalay oladi. Armiya sharoitida askarning jismoniy, aqliy va ma'naviy sifatlarini harbiy xizmat jarayonida samarali qo'llay olishda ko'p jihatdan chaqiruvga qadar va chaqiriq yoshidagi o'smirlarni tayyorgarligining samaradorligiga bog'liq. Birinchi prezidentimiz I.A.Karimov ta'kidlaganidek «YOsh avlodni el-yurtga, vatanga sadoqatli, iymon-e'tiqodli, mard va jasur, yuqori malakali ma'naviyati yuksak insonlar qilib tarbiyalashda ta'lim o'chog'larining aloxida o'rni bor».

O'zbekiston respublikasi vazirlar mahkamasining aynan ushbu yo'nalishdagi «O'zbekiston respublikasi yoshlarini harbiy xizmatga tayyorlash tizimini yanada takomillashtirish to'g'risida» qarori quyidagilarni o'z ichiga oladi. Mamlakatimizda yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, ularda xalqimiz tarixiga va ma'naviy qadriyatlariga yuksak hurmat tuyg'usini shakllantirish, Vatan himoyasiga, uning milliy xavfsizligi, hududiy yaxlitligi va suverenitetini ta'minlashga doimo shay turishga hamda harbiy xizmatni o'tashga tayyorlash maqsadida Vazirlar Mahkamasi qaror qiladi:

1. Chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlikni tashkil etish va uni amalga oshirish tartibi to'g'risidagi Nizom ilovaga muvofiq tasdiqlansin.
2. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining O'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi markazi:
 - O'zbekiston Respublikasi Mudofaa vazirligi bilan kelishgan holda mazkur qarorga muvofiq, o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi muassasalarining chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik fani rahbar va o'qituvchilari lavozimlariga oliy ma'lumotli, kasbiy jihatdan yaxshi tayyorlangan, shuningdek, yuqori tajriba va malakaga ega bo'lgan pedagog kadrlar bilan ta'minlash chora-tadbirlarini ko'rsin;
 - O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi bilan birgalikda umumta'lim maktablaridagi mavjud chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlikka oid o'quv-moddiy bazani o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi muassasalari balansiga topshirish va qabul qilib olish ishlarini amalga oshirsin.
3. Manfaatdor vazirlik, idora va tashkilotlar o'zlarining normativ-huquqiy hujjatlarini bir oy muddatda ushbu qarorga muvofiqlashtirsinlar.

Chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlikning asosiy yo'nalishlari o'sib kelayotgan avlodni jismoniy, ma'naviy-axloqiy, vatanparvarlik va davlat mudofaasi hamda mehnatiga shay holda turish ruhida tarbiyalashga qaratilgan. Chaqiruvga qadar yoshlarni tayyorlashning asosiy vazifalari boshlang'ich harbiy bilimlar, jismoniy tayyorgarlik, o'z Vatanining harbiy tarixini, ramzlarini o'rganish, jangchi va vatanparvar fuqaroni shakllantirishni qamrab oladi. «Yoshlarni chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarligi» kursining vazifasi yoshlarga ta'lim jarayonida quyidagilarni o'rgatishdan iborat:

- O'zining konstitutsiyaviy huquq va majburiyatlarini anglash, O'zbekiston Respublikasi konstitutsiyasini, Vatan himoyasi haqida va uni qurolli tajovuzdan himoya qilish haqida bilish;
- O'zbekiston Respublikasi harbiy doktrinasining mudofaaga qaratilganligini;
- O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari va boshqa qo'shinlarning vazifalarini;
- O'zbekiston Respublikasi «Mudofaa haqida» «Umumiy harbiy majburiyat va harbiy xizmat to'g'risida»gi qonunlarni, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Maxkamasining «O'zbekiston Respublikasi fuqarolarining xizmatini tashkillash to'g'risida»gi qarorini, «O'zbekiston Respublikasi fuqarolarini harbiy ro'yxatga kiritish va chiqarish, harbiy jinoyat sodir etganligi uchun va harbiy xizmatdan bosh tortganligi uchun jinoiy hamda ma'muriy javobgarlik to'g'risida»gi asosiy qoidalarini;
- O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlar Nizomlari va harbiy qasamyodning asosiy talablarini o'rganishni va anglashni;
- harbiy qismning qurol va harbiy texnikasi, shaxsiy tarkibning turmush tarzi va joylashuvi bilan tanishishni;
- harbiy ish asoslari, zaruriy harbiy bilim va amaliy ko'nikmalarga ega bo'lish, shuningdek jismoniy chiniqish va ruhan hamda ma'nan mustahkam bo'lishni;
- fuqarolar muhofazasi va tibbiy bilim asoslarini o'zlashtirishni;

Yoshlarni Chaqiruvga qadar tayyorlash jarayoni yoshlar harbiy xizmatni o'tashda o'zining konstitutsiyaviy burchini a'lo darajada bajarilishini va o'ziga topshirilgan zamonaviy jangovar qurol va harbiy texnikani qisqa muddatda o'zlashtirib olishini ta'minlashdan iborat. Yoshlarga harbiy ta'lim berishda ularga harbiy qismlarning jangovar o'quv-faoliyatida bajariladigan mashqlar, harakatlar va amallarni harbiy qismlardagi qo'shinlarning jangovar o'quv faoliyatlariga mumkin qadar yaqinlashtirilgan holda o'rgatish ko'zda tutiladi. Yoshlarning chaqiriqqacha tayyorgarligiga umumiy rahbarlik va nazorat O'zbekiston Respublikasi Mudofaa Vazirligiga va Mudofaa Vazirining harbiy ta'lim boshqarmasiga yuklatilgan. Chaqiriqqacha harbiy tayyorgarlikning nazorati O'zbekiston Respublikasi Mudofaa Vazirligining Birlashgan shtabi, O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi, xalq ta'limi vazirligi, O'zbekiston Respublikasining jismoniy tarbiya va sport davlat qo'mitasi, «Vatanparvar» tashkilotining Markaziy kengashi va boshqa manfaatdor vazirliklar va idoralarning rejalari asosida olib boriladi.

Xulosa qilib aytganda, shuni alohida ta'kidlashimiz kerakki, bugungi kunda axborot kommunikatsiyalari kirib bormagan soha har jihatdan oqsayotgan soha demakdir. Shu jumladan harbiy sohada ham bu masala ustuvor sanaladi. Chaqiriqqacha qadar yoshlarni harbiy tayyorlash jarayonida, talabalalarga axborot kommunikatsiya texnologiyalar bo'yicha ta'lim-tarbiya berish, ularda ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish madaniyatini oshirish va zamonaviy kommunikatsiyalardan foydalangan holda harbiy islohotlarni amalga oshirish kabi maqsadlarni o'z oldimizga ustuvor qilib qo'yamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Vatan himoyasi — muqaddas burch. — T., «O'zbekiston», 2001.
2. Armiya davlat tayanchi, tinchlik kafolati. — T., Mudofaa vazirligi, 2004.
3. H.Jo 'rayev. Chaqiriqqacha yoshlarni tayyorlash. — T., «Sharq», 2004.
4. Tinglovchilar uchun fuqaro muhofazasi masalalari bo'yicha o'quv qo'llanmasi. O'zbekiston Respublikasi Favqulodda vaziyatlar vazirhgi fuqaro muhofazasi instituti. — T., 2008.
5. <https://lex.uz/acts/-2523455?ONDATE=22.12.2014%2000>
6. <https://mudofaa.uz/uz/17955/>